

термічного опіку листків, бактеріального опіку (*Erwinia amylovora* (Burrill), грушевої мідяниці (*Psylla pyri* L.), великоплідності, одномірності плодів, високого вмісту БАР. З використанням зразків генофонду створено 45 сортів, з яких 2 сорти яблуні і 10 сортів груші занесені до Державного реєстру сортів рослин, придатних до поширення в Україні, решта – проходять конкурсне сортовипробування.

Отже, генофонд насіннячкових культур МДСС імені М. Ф. Сидоренка ІС НААН містить зразки з селекційно-цінними ознаками, що дає можливість створювати сорти яблуні і груші, які не поступаються інтродукованим за врожайністю та якістю продукції.

УДК 631.527.8:633.12

Троценко В. І., Кліценко А. В.

Сумський національний аграрний університет, вул. Герасима Кондратьєва, 160, м. Суми, 40021, Україна, e-mail: vtrotsenko@ukr.net

ВИКОРИСТАННЯ АЛЛОМЕТРИЧНИХ ПАРАМЕТРІВ У СЕЛЕКЦІЇ ГРЕЧКИ

Серед круп'яних культур України провідне місце належить гречці. Високий попит на крупу гречки визначається унікальними поживними та лікувально-дієтичними властивостями, які притаманні лише їй. Тим не менш, середні врожаї культури невисокі й нестабільні. Саме ці параметри визначають тенденцію до зменшення посівних площ і валового виробництва гречки в Україні. За даними Державного комітету статистики України, розпочинаючи з 2000 року, спостерігається поступове скорочення її посівів із 712,7 до 132 тис. га у 2015 році. Частка гречки в структурі посівних площ зернових і зернобобових культур за цей період зменшилася від 4,6 до 1,2 %. Такий стан справ потребує перегляду селекційних та технологічних підходів до культури гречки, передусім, у традиційних зонах її вирощування.

У біологічному аспекті нестабільність урожайності гречки є результатом низького рівня збалансованості між параметрами розвитку вегетативної сфери та генеративних органів рослин, що ускладнює створення сортів інтенсивного типу та використання відповідних технологій вирощування. Характерним для сучасної культури є знижений рівень забезпеченості генеративних органів продуктами фотосинтезу. Таким чином, одним із основних факторів селекційного покращення культури є контроль параметрів розвитку листової поверхні, а також комплексу пов'язаних із цією ознакою аллометричних параметрів, а саме площі листової поверхні на одиницю маси листків (SLA), вага листків на одиницю маси рослин (LWR) та площа листової поверхні на одиницю генеративних органів (LAR) (Злобін, 89).

Досліди проводилися із селекційними зразками Інституту сільського господарства Північного Сходу НААН та зразками, наданими Устимівською дослідною станцією рослинництва. Як тестер був використаний сорт 'Крупинка', який в умовах зони характеризувався такими показниками: середня тривалість вегетації – 75–80 днів, площа листової поверхні – 0,024 м²,

потенційна насіннева продуктивність – 101,8 шт./росл., фактична насіннева продуктивність – 78,5 шт./росл. Середні значення забезпеченості генеративних органів листковою площею склали 3,1 см²/квітку.

Встановлено, що в окремі роки, високі, більше 50 % порівняно до контролю, показники кількості сформованого насіння мали зразки UC0101698, UC0101868, UC0100002, UC0101979, із максимальними значеннями площі листків. Високими (+20–25 % до контролю), але менш залежними від умов вегетації були показники кількості насіння у зразків UC0100658, UC0101993 із вищим за середній рівнем забезпеченості генеративних органів листковою поверхнею (LAR > 3,5). В останньому випадку стабільність генеративних функцій рослин підтримувалась за рахунок ефективного запилення квіток і зниженого рівня абортивності зав'язей (коефіцієнт плодоутворення > 0.6). У першій групі основним параметром, що визначав значення показника площі листкової поверхні, була кількість листків. Значення коефіцієнта кореляції між цими параметрами у групі склало $r = 0,86$. Група з високими значеннями показника LAR мала більш складну схему кореляцій.

Виявлена різниця у механізмах реалізації генеративного потенціалу рослин різних зразків гречки вказує на доцільність виділення двох окремих напрямів селекції з програмами, розрахованими на створення генотипів інтенсивного та напівінтенсивного типу. В останньому випадку добір має проводитись за комплексом аллометричних параметрів.

УДК 631.523:635.64

Цэпордей А. Е., Никулаеш М. Д., Карплюк В. К.

Институт генетики, физиологии и защиты растений АНМ, ул. Пэдурий, 20, г. Кишинев, 2002, Республика Молдова, e-mail: asm_igfpp@yahoo.com

СОЗДАНИЕ ГЕТЕРОЗИСНЫХ ГИБРИДОВ ТОМАТА РАЗНЫХ СРОКОВ СОЗРЕВАНИЯ ДЛЯ РЕДКИХ СБОРОВ И ПРОМЫШЛЕННОЙ ПЕРЕРАБОТКИ

Научно-исследовательская работа проводилась в ГУ «Приднестровский научно-исследовательский институт сельского хозяйства» в 2013–2015 гг. Республики Молдова. В качестве исходного материала использовано 11 образцов томата, а также 110 гибридов F₁, полученных по полной диаллельной схеме 11 × 11. В качестве стандарта использовали гибрид 'Яки' фирмы «Монсанто».

Исходя из поставленных задач, нашей целью было получить гибриды F₁ томата для редких сборов, характеризующиеся комплексом ценных признаков, таких как дружность плодоношения, высокие химические и физико-механические свойства, отличающиеся устойчивостью к болезням и неблагоприятным факторам среды, экологической стабильностью и отзывчивостью на высокий уровень агротехники.

В результате исследований на основе подбора исходного материала установленных закономерностей изменчивости и наследования основных